

การพัฒนาโปรแกรมความร่วมมือด้านอุดมศึกษา ในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก

ดร. วิจิตร ศรีสอาน

ความเป็นมา

ความดำริที่จะจัดให้มีโครงการความร่วมมือด้านอุดมศึกษาในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก เกิดขึ้นจากผลของการประชุมรัฐมนตรีศึกษาและผู้รับผิดชอบ ทางด้านการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในภูมิภาคนี้ ณ กรุงโคลัมโบ ประเทศศรีลังกา เมื่อเดือนกรกฎาคม ค.ศ. ๑๙๗๘ ข้อเสนอดังกล่าวได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่สามัญครั้งที่ ๒๐ ขององค์การศึกษาระดับปริญญาตรี และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ให้จัดตั้งคณะผู้เชี่ยวชาญ (Study Group) ขึ้นคณะหนึ่งเพื่อทำการศึกษาและเสนอแนะเกี่ยวกับความร่วมมือด้านอุดมศึกษาในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก ผู้อำนวยการยูเนสโกได้แต่งตั้งคณะผู้เชี่ยวชาญตามมติที่ประชุมใหญ่ขึ้นศึกษาเรื่องนี้ ในปี ค.ศ. ๑๙๘๐ ซึ่งได้มีการประชุมและจัดทำรายงานเสนอต่อยูเนสโก เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๙๘๐ ผู้เขียนได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้แทนจากประเทศไทยในคณะผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวด้วยผู้หนึ่ง คณะผู้เชี่ยวชาญเห็นพ้องต้องกันว่า ควรจะจัดให้มีโครงการความร่วมมือด้านอุดมศึกษาในภูมิภาคนี้เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างประเทศสมาชิกในการส่งเสริมความแข็งแกร่งและประสิทธิภาพของระบบอุดมศึกษาในแต่ละประเทศ ความร่วมมือควรเน้นการใช้สถาบันและหน่วยงานที่มีอยู่มากกว่าการตั้งหน่วยงานใหม่ ความร่วมมือควรจัดทำในรูปเครือข่าย (Network) โดยมีสำนักงานยูเนสโกในภูมิภาคเป็นแหล่งประสานงานกลาง ส่วนเรื่องที่จะร่วมมือกันนั้น ควรจะขึ้นอยู่กับตามความสนใจของประเทศ สมาชิกโดยเน้นการอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาเป็นสำคัญ (Higher Education for Development)¹

* ดร. วิจิตร ศรีสอาน ปัจจุบันดำรงตำแหน่งรองปลัดทบวงมหาวิทยาลัย และอธิการบดีมหาวิทยาลัยสุโขทัย-ธรรมศาสตร์

1. รายละเอียดของข้อเสนอ ของ Study Group ปรากฏในเอกสารของ UNESCO Regional office for Education in Asia and Oceania เรื่อง Regional Co-Operation in Higher Education in Asia and Oceania Report of a Study Group, 19 - 25 February 1980.

คณะกรรมการที่ปรึกษาด้านความร่วมมือทางการศึกษาในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกของยูเนสโก ได้ประชุมพิจารณาข้อเสนอก่อนของคณะผู้เชี่ยวชาญ เมื่อเดือนเมษายน ค.ศ. ๑๙๘๐ แล้วมีมติให้ความเห็นชอบให้จัดตั้งเครือข่ายและกลุ่มสถาบันอุดมศึกษา (Network and Consortia) ในภูมิภาคนี้ขึ้น เพื่อทำการศึกษาค้นคว้าด้านอุดมศึกษา แลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านนวัตกรรมระดับอุดมศึกษา การพัฒนาบุคลากร และปรับปรุงประสิทธิภาพของระบบอุดมศึกษา^๒

สำนักงานการศึกษาส่วนภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก ของยูเนสโกได้เสนอขอให้ UNDP สนับสนุนทางด้านการเงิน ซึ่งที่ประชุมผู้ประสานงานด้านความช่วยเหลือระหว่างรัฐบาลในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก (Inter-governmental Meeting of Development Assistance Co-ordinators in Asia and Pacific) ได้ประชุมพิจารณาเรื่องนี้ที่นิวเดลี เมื่อวันที่ ๒๓—๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๕ มีมติให้ความสนับสนุนโครงการความร่วมมือด้านอุดมศึกษาดังกล่าว โดยจะได้นำเสนอคณะกรรมการบริหาร UNDP ให้ความเห็นชอบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการประชุม

การประชุมเพื่อพัฒนาโปรแกรมความร่วมมือด้านอุดมศึกษาในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก ครั้งนี้ จัดให้มีขึ้นโดยสำนักงานการศึกษาส่วนภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก ของยูเนสโก กรุงเทพฯ ฯ (UNESCO Regional Office for Education in Asia and the Pacific) ด้วยความร่วมมือของสถาบันภูมิภาคว่าด้วยการอุดมศึกษากับการพัฒนา (Regional Institute of Higher Education and Development) เพื่อให้ผู้แทนจากประเทศสมาชิกได้ร่วมกันจัดทำโครงการและกิจกรรม ความร่วมมือด้านอุดมศึกษาในช่วงปี ๑๙๘๒—๑๙๘๖ สำหรับการพิจารณาสนับสนุนของยูเนสโก และ UNDP ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินโครงการและกิจกรรมเริ่มต้นได้ในปี ๑๙๘๒ ติดต่อกันไปในระยะเวลา ๕ ปี

วัตถุประสงค์การประชุม

การประชุมครั้งนี้จัดให้มีขึ้นตั้งแต่วันที่ ๒๗ กรกฎาคม ถึง ๑ สิงหาคม ๒๕๒๕ ณ ศูนย์ภาษาประจำภูมิภาคของซีอีโอ (SEAMEO Regional Language Centre-RELC) ประเทศสิงคโปร์

ผู้แทนจากประเทศสมาชิกจำนวน ๑๘ ประเทศ คือ ออสเตรเลีย ออสเตรเลีย บังกลาเทศ อินเดีย อินโดนีเซีย ญี่ปุ่น มาเลเซีย มาเลเซีย ปากีสถาน ฟิลิปปินส์ เกาหลีใต้ สิงคโปร์ เวียดนาม ศรีลังกา ไทย และรัสเซีย

๒. รายละเอียดของการพิจารณาของ Advisory Committee ปรากฏในรายงาน Final Report First Session of the Advisory Committee on Regional Co-operation in Education in Asia and Oceania UNESCO Regional Office for Education in Asia and Oceania, Bangkok, 1980

๒. ผู้สังเกตการณ์ จากสถาบันและองค์การระหว่างประเทศ ได้แก่ ผู้แทนองค์การรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEAMES) ผู้แทนสมาคมสถาบันอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงใต้ (ASAIHL) ผู้แทนสมาคมมหาวิทยาลัยระหว่างประเทศ (IAU) และผู้แทนมหาวิทยาลัยสหประชาชาติ (United Nations University)

๓. เจ้าหน้าที่ จากสำนักงานส่วนภูมิภาคของยูเนสโก จำนวน ๔ คน และสถาบันภูมิภาคว่าด้วยการอุดมศึกษากับการพัฒนา (RIHED) จำนวน ๑ คน

ที่ประชุมได้เลือกผู้มีนามต่อไปนี้เป็นประธาน รองประธาน และเลขานุการ คือ

๑. ประธานที่ประชุม

และประธานกรรมการอำนวยการประชุม :

ศาสตราจารย์ ดร. วิจิตร ศรีสอ้าน ประเทศไทย

๒. รองประธานที่ประชุม

๒.๑ ศาสตราจารย์ อาร์ ซี เกทส์
(Prof. R.C. Gates) ประเทศออสเตรเลีย

๒.๒ ศาสตราจารย์ วอง Cheng-Xu
(Prof. Wang Cheng-Xu) สาธารณรัฐประชาชนจีน

๒.๓ ศาสตราจารย์ เอ็น โสมันตรี
(Prof. N. Somantri) สาธารณรัฐอินโดนีเซีย

๒.๔ นาย เอ. มิตซุตะ
(Mr. A. Mitsuta) ประเทศญี่ปุ่น

๒.๕ นายกาซี ฟัซลур ราห์มาน
(Mr. Kazi Fazlur Rahman) สาธารณรัฐบังกลาเทศ

๓. เลขานุการที่ประชุม : นายเอ็มอาร์ โคลห์ทการ์
(Mr. M. R. Kolhatkar) ประเทศอินเดีย

กิจกรรมการประชุม ประกอบด้วย

๑. การเสนอรายงานของผู้แทนประเทศต่างๆ ที่เข้าร่วมประชุมเกี่ยวกับแนวโน้มและพัฒนาการใหม่ ๆ ในวงการอุดมศึกษาของแต่ละประเทศ เพื่อจะใช้เป็นข้อมูลเพิ่มเติมประกอบการพิจารณาจัดทำโครงการความร่วมมือด้านอุดมศึกษาในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก ซึ่งเป็นกิจกรรมหลักของประชุมครั้งนี้

๒. การประชุมอภิปรายทั่วไปเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ และ โครงการ ความร่วมมือโดยอาศัย
รายงานของคณะผู้เชี่ยวชาญ (Study Group) และรายงานของคณะกรรมการที่ปรึกษาด้านความ
ร่วมมือทางการศึกษาในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกเป็นหลัก ผลของการอภิปรายทั่วไป สรุปได้ดังนี้

๒.๑ ที่ประชุมมีมติเลือกเรื่องที่จะพัฒนาความร่วมมือ ๔ เรื่อง

(Program Areas) คือ

นวัตกรรมด้านอุดมศึกษา

— นโยบายการวางแผนและการจัดการอุดมศึกษา

— การวิจัยปัญหาอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนา

— การแลกเปลี่ยนเอกสารและข่าวสารด้านอุดมศึกษา

๒.๒ ที่ประชุมมีมติให้จัดเครือข่ายเพื่อร่วมมือกัน ดำเนินโครงการความร่วมมือโดยอาศัย
สำนักงานส่วนภูมิภาคของยูเนสโก เป็นศูนย์กลางการประสานงาน ดังนี้

— ให้มีการจัดกลุ่มสถาบัน / หน่วยงานที่ประเทศสมาชิก กำหนดให้เข้าร่วมโครงการ

เป็น ๓ กลุ่ม ในรูป Consortia คือ

กลุ่มที่ ๑ รับผิดชอบดำเนินโครงการนวัตกรรมด้านอุดมศึกษา

กลุ่มที่ ๒ รับผิดชอบดำเนินโครงการ นโยบาย การวางแผน และการจัดการอุดมศึกษา

กลุ่มที่ ๓ รับผิดชอบดำเนินโครงการวิจัยปัญหาอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนา

ส่วนการแลกเปลี่ยนเอกสารและข่าวสารนั้น มอบให้สำนักงานส่วนภูมิภาคของยูเนสโกเป็นผู้
ประสานงานโดยจะขอให้แต่ละประเทศสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการ กำหนดให้สถาบัน / หน่วยงานที่มี
อยู่แล้วเป็นหน่วยดำเนินการในประเทศนั้น ๆ เพื่อประสานงานกับสำนักงานส่วนภูมิภาคของยูเนสโก
เกี่ยวกับเรื่องนี้

๒.๓ ที่ประชุมมีมติให้จัดมีคณะกรรมการประสานงานขึ้นคณะหนึ่ง (Program' Co-
ordinating Committee) ประกอบด้วยประธานซึ่งสถาบันเข้าร่วมโครงการเป็นผู้เลือก และผู้แทน
ของกลุ่มทั้ง ๓ กลุ่ม ๆ ละ ๑ คน รวมทั้งผู้แทนสำนักงานส่วนภูมิภาคของยูเนสโก อีก ๑ คน ให้
คณะกรรมการดังกล่าวทำหน้าที่ติดตามประเมินผลและประสานงานโครงการความร่วมมือโดยทั่วไป

๒.๔ ในระดับกลุ่ม (Consortium) อาจจัดให้มีคณะกรรมการประจำกลุ่มเพื่อดำเนินการ
และประสานงานการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ภายในกลุ่ม คณะกรรมการดังกล่าว อาจประกอบด้วย
ประธาน และผู้ประสานงานกิจกรรมด้านต่าง ๆ ภายในกลุ่ม (Coordinators of Project Activities)

๒.๕ ในระดับประเทศ อาจขอให้แต่ละประเทศที่เข้าร่วมโครงการจัดให้มีคณะกรรมการประสานงานระดับชาติหรือจัดในรูปอื่น เพื่อให้เกิดการประสานงานระหว่างสถาบันและหน่วยงานที่เข้าร่วมโครงการ

๓. การประชุมกลุ่ม ที่ประชุมได้แบ่งผู้เข้าประชุมเป็น ๕ กลุ่ม ตามประเภทของกิจกรรม เพื่อจัดทำรายละเอียดของโครงการ ในรูปเอกสาร โครงการที่จะใช้จัดสรรเงิน สนับสนุนได้ต่อไป (Project Document) โดยกำหนดช่วงของการดำเนินการไว้ ๕ ปีแรก ตั้งแต่ ค.ศ. ๑๙๘๒—๑๙๘๖ ดังนี้

กลุ่มที่ ๑ จัดทำรายละเอียดเกี่ยวกับกลไกการดำเนินงาน

กลุ่มที่ ๒ จัดทำรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการ แลกเปลี่ยน เอกสาร และ ข่าวสาร ด้านอุดมศึกษา

กลุ่มที่ ๓ จัดทำรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการนวัตกรรมด้านอุดมศึกษา

กลุ่มที่ ๔ จัดทำรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการนโยบาย การวางแผนและการจัดการอุดมศึกษา

กลุ่มที่ ๕ จัดทำรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการวิจัยปัญหาอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนา

ผู้เขียนได้เข้าร่วม ประชุมใน กลุ่มที่ ๑ และกลุ่มที่ ๓ ทุกกลุ่มจัดทำรายละเอียดตามแบบที่สำนักงานส่วนภูมิภาคของยูเนสโกกำหนดได้แล้วเสร็จครบถ้วนทุกโครงการ

สรุปผลการประชุมและข้อเสนอแนะ

การประชุมเพื่อพัฒนาโปรแกรมความร่วมมือด้านอุดมศึกษาในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกครั้งนี้ดำเนินไปโดยเรียบร้อยได้ผลดีสมความมุ่งหมายทุกประการ โครงการความร่วมมือด้านต่างๆ ที่กำหนดขึ้นตรงกับความต้องการ และอยู่ในขอบเขตความสนใจของประเทศสมาชิก โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศไทยจะได้รับประโยชน์จากโครงการนี้เป็นอย่างมาก เป็นโอกาสดีที่จะใช้ประโยชน์ของสำนักงานการศึกษาส่วนภูมิภาคของยูเนสโก ซึ่งตั้งอยู่ในกรุงเทพฯ ได้เต็มที่ขึ้น ผู้แทนประเทศที่เข้าร่วมประชุมต่างแสดงความมุ่งหวังที่จะเห็นประเทศไทยมีบทบาทเป็นผู้นำในโครงการนี้ จึงน่าที่ประเทศไทยจะได้ติดตามความคืบหน้าของโครงการอย่างใกล้ชิด และควรจะเริ่มเตรียมการในการเข้าร่วมโครงการแต่เนิ่น ๆ หน่วยงานและสถาบันที่ควรจะต้องมีส่วนร่วมในโครงการดังกล่าวเป็นอย่างมาก ได้แก่

๑. กระทรวงศึกษาธิการในฐานะเป็นผู้ประสานงานกับยูเนสโกแทนประเทศไทย

๒. ทบวงมหาวิทยาลัย ในฐานะหน่วยงานระดับชาติที่กำกับดูแลมหาวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ

๓. สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ ในฐานะที่เป็นหน่วยงานกลาง ระดับชาติด้านนโยบายและแผนงานด้านการศึกษาของประเทศ

๔. มหาวิทยาลัยที่เป็นแหล่งนวัตกรรม เช่นมหาวิทยาลัยเปิด และมหาวิทยาลัยที่มีขีดความพร้อมและความสามารถทางด้านการวิจัยปัญหาอุดมศึกษา

โครงการนี้คาดว่าจะได้รับเงินสนับสนุนจาก UNDP ตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๘๒ เป็นต้นไป ถ้าเดินไปตามกำหนดการนี้ ก็จะมีเวลาเตรียมการประมาณ ๕ เดือน นำที่จะได้จัดให้มีการประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะหน่วยงานที่ ๑ - ๓ เพื่อศึกษาและเตรียมการที่จะเข้าร่วมโครงการดำเนินการภายในไว้ล่วงหน้า ก่อนที่จะได้รับแจ้งอย่างเป็นทางการจากยูเนสโก เพื่อที่ประเทศไทยจะได้ให้ประโยชน์ของโครงการนี้ได้เต็มที่